

býti později poměrně snadno napraveny vhodnější stylistickou úpravou a rozšířením úlev. Jinak návrh skýtá dostatečnou základnu a je způsobilým východiskem pro další úpravu a další jednání. Bylo by si přáti, aby podobným a úspěšným způsobem byla upravena také otázka restitucí ostatních obchodových daní, zejména daně z uhlí a daně přepravní. Hlavně otázka refundace daně přepravní jest velmi ožehavou, kterou nutno řešiti v souvislosti s vedením celého státního podniku železnic. Tuto otázku nemohou úspěšně řešiti jen odborníci finanční, zde bude nutna jejich spolupráce s odborníky z řad dopravy.

Jaromír Berák.

DEVISOVÁ POLITIKA A OMEZENÍ VÝVOZU DO CLEARINGOVÝCH ZEMÍ.

Příze typickým oborem.

Porušení mechanismu někdejší volné mezinárodní výměny statků a ochromení jeho dříve samočinně vyrovnávajících sil zavedením dovozních zákazů, prohibitivních cel a zvláště nejrůznějším ztížením platebních styků, vyvolává co chvíli na rozmanitých místech hospodářské poruchy, které nutno teď odstraňovati umělými zásahy. Děje se tak však s nebezpečenstvím, že zásahy tyto přinesou zase na jiném poli určité neblahé důsledky, jimž opět bude třeba jinými opatřeními — avšak s obdobným risikem jejich následků — čeliti. Jedním takovým problémem, v poslední době zvláště do popředí se deroucím, je otázka, do jaké míry mohou státy, které mají velký obchodní styk se zeměmi jen na clearing platíci, udržovati do těchto naposled uvedených zemí vývoz takového zboží, které je v podstatě vyrobeno ze surovin, za něž musejí vyvážející státy samy platiti svým dodavatelům v hodnotných devisách. Je totiž zřejmé, že dovoz surovin musí být placen do ciziny v hodnotných devisách (čímž se zkracuje devisová zásoba cedulové banky), ale vývoz hotových výrobků (vyrobených ze zmíněných dovezených surovin) do clearingových zemí nejen není placen hodnotnými devisami, ale dokonce jeho protihodnota zůstává nuceně jako nelikvidní pohledávka v clearing (takže zásoba hodnotných devis u cedulové banky není tímto vývozem zase doplňována).

V této situaci je zvláště i náš stát: podstatný díl našeho vývozu jde do zemí clearingových, kdežto dovoz svých surovin musíme z velké části platiti našim dodavatelům, zejména zámořským, hodnotnými devisami. Důsledky tohoto stavu vynutily si určitá opatření už v r. 1934, kdy bylo započato s kontingentováním československého vývozu příze (tedy s naší strany!) do Německa, jelikož za volného průběhu by vývoz tento — při současné nouzi německého hospodářství o suroviny — snad nabyl rozsahu, jenž by byl neúnosný pro devisové hospodářství Národní banky. Z téhož důvodu pak bylo nutno v poslední době — na sklonku r. 1935 — kontingentovati i vývoz příze do Rakouska, Jugoslavie, Rumunska a Bulharska, když v důsledku vyřazení italské soutěže započal mladý tkalcovský průmysl těchto zemí podstatně zvyšovati své dosavadní odběry příze od nás. Působila při tom asi — vedle skutečnosti, že suroviny potřebné k výrobě přízi nutno vesměs dovážeti a platiti devisami — i úvaha, že příze jsou polotovarem, v němž není obsaženo tolik domácí práce a látek, jako ve tkaninách či dokonce ve zboží oděvnickém.

I jiné státy, jichž vývoz je též z valné míry zakotven v zemích, které dnes neplatí devisami, nýbrž jen na clearing, sběrný účet či pod., musí často omezovat svůj vývoz do těchto zemí. Na př. švýcarsko má od nedávné doby zákon upravující dosti složitým způsobem vývoz do clearingových států. Jeho účelem je soustředit vývoz do těchto států v podstatě na zboží, v jehož ceně má rozhodující podíl švýcarský materiál a švýcarská práce.

Celá věc je závažná proto: na jedné straně musí každý — a to jistě i dotčená průmyslová odvětví — uznati, že cedulová banka je nucena působiti k tomu, aby byl řízen vývoz, který by přinášel přílišné ztenčení její zásoby devis; na druhé straně však, jakmile se toto řízení projeví prakticky omezením vývozu, znamená to samočinně i omezení výroby, aneb aspoň znemožnění jistého rozvoje jejího, se všemi dnes tak dobře známými neblahými důsledky. Naléztí optimální řešení vyrovnávající tyto protiklady, bude tu jistě velmi obtížným úkolem.

Tato stať nemůže si ovšem činiti nároků na to, aby si troufala doporučovati určité meritorní řešení. Ukazuje na zásadní povahu tohoto problému a chce s omezením na praktický příklad u nás provedené kontingentace vývozu přízí do clearingových států, pro nás nejdůležitějších, osvětliti toliko celý problém s hlediska ryze číselného; statistika zahraničního obchodu může nám zde totiž podati dobrý obraz o tom, jaká je nynější naše bilance, co se týče jak zásobování textilními surovinami, tak i vývozu příze do zemí clearingových. Postačí tu sledovati příze v našem vývozu nejdůležitější, t. j. přízi bavlněnou, vlněnou a lněnou.

•

První poznatek ze statistiky zahraničního obchodu je ten, že příslušné textilní suroviny, t. j. bavlnu, vlnu a len, kupujeme nyní skoro vesměs ze států, jimž musíme platiti hodnotnými devisami, kdežto náš vývoz příze bavlněné, vlněné a lněné jde ze 75—95% do zemí clearingových.*)

V r. 1935 jsme z celkového dovozu surové bavlny 586 mil. Kč nakoupili ze zemí clearingových za necelé 4 mil. Kč, tedy ani ne jedno procento jejího úhrnného dovozu. Něco málo z těchto necelých 4 mil. Kč tu bylo ještě koupeno prostřednictvím německým a asi za 1½ mil. Kč bavlny pocházelo z Turecka. Na celkem nevelkém dovozu bavlněných odpadků v hodnotě 20 mil. Kč měly clearingové země již podíl mnohem značnější, a to skoro plnou třetinu; bavlněné odpadky nám tu prodávaly německé a rakouské přádelny. Naši celkovou potřebu dovážené vlny v hodnotě 511 mil. Kč kryly clearingové státy z necelých 6%; přicházely zde hlavně česance z Rakouska a Německa. Na našem dovozu lnu v hodnotě 115 mil. Kč mělo významnější podíl Německo, částkou přes 15 mil. Kč; avšak zde jde o len kupovaný prostřednictvím německého velkoobchodu z Ruska a baltických států a placený podstatně v devisách. V celku lze pozorovati, že i ten velmi skrovný podíl z našeho úhrnného dovozu textilních surovin, jež platíme na clearing, je r. 1935 ještě menší, než

*) Za země tyto беру ony, jež označuje Národní banka ve svých Zprávách v rozborech zahraničního obchodu za země clearingové. Při dovozu budeme tu přihlížeti k zemi zásilky, poněvadž v daném případě je především rozhodující, od koho my příslušné suroviny kupujeme; otázka, v které zemi (jako její přírodní produkt) dané suroviny byly původně vytěženy, ustupuje zde zatím do pozadí.

byl roku předchozího. Vůbec pak nelze jej porovnávat s lety volného mezinárodního obchodu před světovou krizí, kdy zvláště německý velkoobchod zprostředkoval z důležité míry krytí československé potřeby textilních surovin. I z těchto dat je patrné, jak nynější ochromení mezinárodní směny se všemi svými důsledky postihlo poměrně nejvíce mezinárodní velkoobchod států severo- a západoevropských.

Ve vývozu přízí je tohoto času na odbytu do clearingových států nejsilněji závislá lněná příze. Z jejího celkového vývozu v hodnotě 89 mil. Kč v r. 1935 šlo do uvedených států skoro 95% v sumě 84 mil. Kč. Také v r. 1934 a v roce 1927, pro průmysl textilní vysoce konjunkturám, měly podíl nynější clearingové země na tehdejších (ovšem absolutně mnohem vyšším) vývozu lněné příze 90%; v r. 1927 se vyvážela lněná příze na př. i do Anglie (přes 12 mil. Kč), kterýžto vývoz nyní, bohužel, téměř ustal. I u bavlněné příze jde přes 90% do států clearingových, při čemž podíl jejich (r. 1935 92%, t. j. v hodnotě 185 mil. Kč z úhrnného vývozu této příze v hodnotě 201 mil. Kč) zůstává po řadu let celkem stále stejný. Jistou, byť i zatím jenom malou, „emancipaci“ od absolutně tak převládajícího podílu clearingových států na našem vývozu přízí můžeme v r. 1935 pozorovati u příze vlněné. R. 1927 šlo z celkového našeho vývozu všech vlněných přízí do nynějších clearingových zemí 79%, r. 1934 stoupl tento podíl na 83%, kdežto r. 1935 klesl zase na 73% (t. j. 153 mil. Kč z úhrnného vývozu 209 mil. Kč). Na to měla největší vliv česaná příze, která ve vývozu vlněných přízí tvoří největší položku a která se r. 1935 hojně vyvážela na př. i do zemí severských, zvláště do Švédska.

S hlediska devisového hospodářství by bylo cedulové bance jistě vítaným, kdyby clearingové státy neměly tak naprosto převládajícího podílu na našem vývozu příze, jako dosud a kdyby se tedy vývoz tento mohl rozvinouti i do zemí platících devisami. To bude ovšem velmi obtížné; státy clearingové, to jest Německo, výjma Polska, všechny státy nástupnické a země balkánské, jsou státy, které byly a jsou přímo tradičními odběrateli naší příze, jistě už i pro svou zeměpisnou blízkost. Pronikati na vzdálené volné trhy proti přemocné soutěži anglické, francouzské a příp. i japonské je pro naše prádelny jistě velmi těžkým úkolem, i když se dnes dá využití na různých místech současného oslabení německého postavení; příze jako polotovar nesnese takového zatížení dopravními náklady jako hodnotnější hotový výrobek, tkanina. Je to patrné i z hořejších údajů: na vzdálenější trhy proniká ještě nejspíše hodnotná příze česaná, jejíž 1 q (surové, jednoduché) stál r. 1935 ve vývozu průměrně 4.392 Kč; avšak připoutána k nejbližším svým odbytištím, jimiž jsou skoro vesměs země clearingové, zůstává příze bavlněná s průměrnou vývozní cenou (surové, jednoduché) 1.264 Kč za 1 q a příze lněná s průměrnou vývozní cenou příze surové, jednoduché 2.248 Kč (jde-li o přízi ze lněného vlákna), příp. 1.310 Kč (jde-li o přízi ze lněné koudele) za 1 q.

Zajímavá by též byla otázka, jaké asi množství z dovezených textilních surovin si vyžádá pro sebe výroba příze, určené pro vývoz do clearingových států. Pokusím se podati tu určitý hrubý odhad, pokud jde o přízi bavlněnou a vlněnou česanou; u ostatních přízí není v našem případě dobře možný bezpečnější odhad, po případě je to (u lnů) soustavou našeho statistického seznamu zboží znemožněno.

Úhrnný vývoz bavlněné příze (s výjimkou pro drobný prodej, kde vývoz není kontingentován) do všech clearingových zemí činil r. 1935 134.580 q. Počítám-li zhruba a paušálně podle vzoru Kerteszova,*) že i se započtením odpadků, vzniklých při výrobě příze, se vyrobí ze 100 kg suroviny 92 kg příze, vyžádalo by si ono množství 134.580 q do clearingových zemí vyvezené příze asi 146.000 q suroviny. Ježto pak náš úhrnný dovoz surové bavlny a odpadků činil r. 1935 celkem 811.020 q, znamená to, že na výrobu příze, určené pro vývoz do clearingových států, se spotřebovalo asi 18% našeho úhrnného dovozu surové bavlny a odpadků v r. 1935.

Úhrnný vývoz vlněné příze česané (s výjimkou pro drobný prodej, kde vývoz není kontingentován) do všech clearingových států činil r. 1935 26.787 q. Při 93% rendement se mohlo spotřebovati na výrobu tohoto množství příze asi 28.800 q česanců; a poněvadž v r. 1935 činil náš dovoz jednak česanců a jednak surové, neprané vlny v hodnotě česanců (počítám, že z dovozu neprané vlny jde 90% na výrobu česané příze a že ze 100 kg neprané vlny se získá 44 kg česanců), asi 136.000 q, znamená to, že na výrobu česané příze, určené k vývozu do clearingových států, se spotřebovala zhruba asi jedna pětina vší suroviny na výrobu česané příze námi dovezené.

V naší veřejnosti jsou však leckde rozšířeny nesprávné představy o rozsahu nynějšího našeho vývozu příze do clearingových zemí. Soudí se někde na příklad, že československý vývoz přízi do nástupnických a balkánských států se velmi rozvinul teprve v poslední době, kdy uplatněním sankcí byla z těchto trhů vyřaděna velmi silná soutěž italská; uvedl jsem však již svrchu, že do naposled jmenovaných zemí jsou příze od nás dodávány odedávna, přímo od dob založení továrního průmyslu textilního. Stejně nesprávné názory byly také před časem někdy pronášeny o našem vývozu příze do Německa, když vývoz na čas (v r. 1934) silněji — avšak jen ve srovnání s úpadkem předchozích let krise! — vzrostl v důsledku nouze Německa o suroviny. Ani zde nešlo o nějaký abnormální zjev, poněvadž Německo kupovalo vždy, a zejména v letech před krisí, veliké množství nejrůznějších přízí od nás, ba bývalo obvykle největším zahraničním odběratelem našich přádelen vůbec.

O nějaké nadprodukcí československých přádelen nelze dnes — jak se místy děje — naprosto mluvit. Také není správný názor, že by nynější vývoz příze, uskutečňovaný z absolutně největší části do clearingových států, byl nějak nebývale a dokonce nepřírozeně vysoký. To plyne z těchto dat: Především dovoz textilních surovin, směrodatný pro posouzení zaměstnanosti přádelen, činí v r. 1935 u bavlny ve srovnání s konjunkturním rokem 1927 jen polovici a u vlny ve srovnání s r. 1929 jen tři čtvrtiny toho množství, jež se r. 1927 příp. r. 1929 dovezlo. Stejný poměr platí zde i pro rok 1934, kdy byl dovoz bavlny proti r. 1935 dokonce o maličko vyšší, u vlny trochu nižší. Lnu se dovezlo co do množství r. 1934 asi dvě třetiny dovozu z r. 1927 a r. 1935 dokonce nebyla dovezena ani polovina množství z r. 1927. Je ovšem pravda, že dovoz textilních surovin poměrně — ve srovnání s předchozím nízkým, krisí zaviněným stavem — velmi sesílil v posledním čtvrtletí r. 1935, avšak ani

*) A. Kertesz: „Die Textilindustrie sämtlicher Staaten“.

pro toto období nelze obecně mluvit o nějakém nepřírodně a nebývale vysokém dovozu. Surové bavlny se dovezlo v tomto čtvrtletí necelých 30.000 tun, avšak v posledním čtvrtletí r. 1928 činil její dovoz skoro 33.000 tun a v posledním čtvrtletí 1927 skoro 40.000 tun. Dovoz neprané a prané vlny je v posledním čtvrtletí 1935 nejsilnější ze všech stejných období let 1927 až 1934. Avšak neprané vlny se skoro tolik dovezlo i v posledním čtvrtletí r. 1931, kdy se už krise v textilním průmyslu plně uplatňovala. Dovoz česané vlny je pak v posledním čtvrtletí r. 1935 značně slabší nejen proti stejným obdobím let konjunktury 1927—28, nýbrž i let 1930 a 1931. Dovoz lnu 7.964 t v posledním čtvrtletí r. 1935 je velmi silný a byl v období let 1927—34 větší jen v posledním čtvrtletí r. 1928. Třeba však při tom uvážit, že ke konci roku bývá obvykle silnější dovoz a že v našem případě jde jistě o nákupy do zásoby s ohledem na vzestup cen textilních surovin.

Zejména vývoz příze je však i v poslední době stále celkem slabý proti letům předchozím. Vezmeme-li množství v konjunkturálním roce 1927 vyvezených přízí za základ rovný 100, dostaneme, že vývoz příze v letech 1934—1935 činí:

	bavlněné	vlněné	lněné
1934	40·8%	59·5%	109·6%
1935	53·1%	56·5%	69·7%

V r. 1935 je proti r. 1934 patrný vzestup vývozu jen u příze bavlněné, kdežto pokles u příze vlněné a obzvláště u lněné.

I v posledním čtvrtletí r. 1935 je vývoz příze slabší, než byl ve stejných obdobích let předešlých. Tak vývoz bavlněné příze ve výši 5.800 tun v posledním čtvrtletí r. 1935 je menší, než kolik činil tento vývoz nejen v posledních čtvrtletích konjunkturálních let 1927—1929, nýbrž i roku 1930. Vývoz vlněné příze v posledním čtvrtletí r. 1935 ve výši 1662 tun je pak nejslabší, s výjimkou let 1932 a 1934, z celého období 1927—1934. Vývoz lněné příze v posledním čtvrtletí 1935 v množství 1.280 tun je menší, než byl v stejných obdobích let 1927—1929 i 1931.

Přihlédneme-li pak zvláště jen k tomu, co jsme vyváželi do valutově slabých, t. j. do clearingových zemí, seznáme, že příslušný náš vývoz přízí tam činí r. 1935 jen zlomek toho, co jsme tam vyváželi na příklad ve velmi příznivém roce 1927 a že je někde i značně menší proti vývozu v r. 1934 docíleném. Náš vývoz příze do všech clearingových států totiž činil v q:

	bavlněné	vlněné	lněné
1927	266.000	85.000	68.000
1934	103.000	48.000	79.000
1935	135.000	42.000	50.000

Poklesl zde tedy v r. 1935 proti r. 1927 vývoz příze bavlněné a vlněné na polovičku a lněné na 73½%. Vývoz příze vlněné a zejména lněné je pak, v r. 1935 dokonce menší i proti roku 1934.

Skutečností však je, že u srovnání se slabým vývozem prvních 9 měsíců r. 1935, vývoz přízí v posledním čtvrtletí jmenovaného roku většinou velmi značně vzrostl. Největší přírůstek je u příze bavlněné, kde odpadnutí italské soutěže na podunajských a balkánských trzích se projevilo nejcitelněji. Za prvních 9 měsíců 1935 jsme vyváželi ve čtvrtletním průměru do všech clearingových

států asi 27.700 q bavlněné příze, v posledním čtvrtletí r. 1935 jsme jí tam vyvezli asi 51.500 q. Pro vlněnou přízi činí obdobná čísla: čtvrtletní průměr prvních 9 měsíců r. 1935 10.100 q, poslední čtvrtletí r. 1935 13.200 q. Avšak vlněné příze máme naopak v úhrnném vývozu jejím malý úbytek: proti čtvrtletnímu průměru za prvních 9 měsíců r. 1935 v množství 13.000 q, činí v posledním čtvrtletí 1935 vývoz asi 12.750 q.

Zajímavé je teď navzájem srovnati tyto dvě skutečnosti: V posledním čtvrtletí 1935 vzrostl z největší části vývoz příze do clearingových zemí a zároveň také stoupl v tomto posledním čtvrtletí velmi značně i dovoz textilních surovin. Jsou nyní oba zmíněné zjevy v té souvislosti, že vzestup vývozu příze byl jedinou aneb aspoň hlavní příčinou protilehlého vzrůstu dovozu surovin? Víme, že tuto otázku je dosti těžko takto klásti, poněvadž suroviny nakoupené ke konci minulého roku mohou přádelny zpracovati třeba až někdy pozdě v letošním roce. Avšak čerpaly-li, jak je pravděpodobnější, pro svůj zvýšený vývoz příze na sklonku r. 1935 z dřívějších svých skladů, musily je patrně zase úměrně doplniti novými nákupy, takže i takto by se mohla projevit souvislost mezi současným vývozem příze a dovozem surovin. Než podle mých odhadů se zdaleka nedá říci, že by to byl jenom vzrůst vývozu příze do clearingových zemí, který by způsobil v posledním čtvrtletí r. 1935 tak značný vzestup dovozu textilních surovin. U lnu je to úplně jasné: zatím co vývoz lněné příze v posledním čtvrtletí r. 1935 vykazuje dokonce nepatrný úbytek proti čtvrtletnímu průměru prvních 9 měsíců jmenovaného roku, stoupl velmi podstatně v uvedené době dovoz lnu. Bavlněné příze se vyvezlo ve čtvrtletním průměru prvních 9 měsíců r. 1935 do clearingových zemí 27.700 q, v posledním čtvrtletí toho roku 51.480 q; na upředení příslušného přírůstku vyvezené příze 23.780 q se mohlo (podle svrchu uvedeného klíče) spotřebovati asi 25.800 q surové bavlny a odpadků; avšak přírůstek dovozu bavlny a odpadků v posledním čtvrtletí r. 1935 proti čtvrtletnímu průměru prvních 9 měsíců toho roku činil 148.340 q. To tedy znamená, že v posledním čtvrtletí r. 1935 přírůstek vývozu příze bavlněné do clearingových zemí představoval v hodnotě suroviny jen asi 17% přírůstku dovozu surové bavlny a odpadků. U česané příze, která může sloužiti jako představitel vývozu vlněné příze vůbec, máme tento počet: v posledním čtvrtletí r. 1935 dovezly přádelny česané příze surovin v hodnotě česanců (viz svrchu uvedený klíč) asi 4200 tun proti čtvrtletnímu průměru prvních 9 měsíců r. 1935 ve výši 3100 tun, takže příslušný přírůstek činí asi 1100 tun. Avšak přírůstek úhrnného vývozu česané příze činí v stejných obdobích jen 206 tun, aneb v hodnotě česanců asi 220 tun; počítáme-li, že z tohoto přírůstku úhrnného vývozu příze šlo do clearingových států asi 70%, tedy v hodnotě česanců asi 160 tun, pak vyšší vývoz česané příze do clearingových zemí v posledním čtvrtletí r. 1935 si vyžádal jen asi 15% z celkového přírůstku dovozu surovin v tomto čtvrtletí u srovnání s předchozími čtvrtletími r. 1935.

Z toho je patrné, že vzestup dovozu textilních surovin v posledním čtvrtletí r. 1935 je mnohonásobně větší, než kolik by odpovídalo současnému vzrůstu vývozu příze do clearingových států; pro poslední čtvrtletí r. 1935 nelze tedy mluvit o tom, že by nějaký, dokonce „rozmařilý“*) vývoz příze

*) Tak psal autor J. K. v „Prager Börsen-Courier“ ze 3. ledna 1936.

do valutově slabých zemí způsobil výlučně onen poměrně značný vzestup dovozu surovin. Zdá se, že největší roli tu hrály nákupy do zásoby, hledíc ke vzestupu cen surovin, ač jisté zlepšení zaměstnanosti textilního průmyslu tu mělo také jisté svůj určitý vliv.

Dovodil jsem, že nelze mluvit o nějakém abnormálně vysokém vývozu přízí v poslední době. Ovšem jinou otázkou už je, zda i tento, proti dobám předchozím a zvláště proti letům konjunktury namnoze značně slabší vývoz do clearingových zemí, je za dnešních mimořádných poměrů úměrný celkovému našemu devisovému hospodářství. Tento poslední problém není možno zde řešiti, avšak kritické dilemna, jež tu musí naše hospodářská politika rozluštit, je jasné: na jedné straně každý chápe, proč správcové devisového hospodářství musí klásti určitou míru rozšiřování vývozu textilních polotovarů do clearingových zemí; avšak na druhé straně každé omezování rozvoje tohoto vývozu znamená nutně i zabránění, aby výroba a zaměstnanost v přádelnách, krisí tak značně snížená, se opět vzťahala a dosáhla zase lepší úrovně. Odhadoval jsem svrchu, že v r. 1935 z celkového našeho dovozu bavlny a surovin na výrobu česané příze se zhruba spotřebovalo asi 18—20% na výrobu přízí určených na vývoz do clearingových zemí. Tato čísla zároveň udávají, jak velkým podílem své celkové zaměstnanosti byly přádelny bavlny a česané příze odkázány na odbyt do jmenovaných států. Kdybychom k tomu ještě přibrali nepochybně též značný podíl, jakým jsou přádelny lnu na tento odbyt odkázány, shledali bychom jistě, že mnoho tisíc dělníků převážně v horských, nezaměstnanosti nejkrutěji postižených krajích, závisí dnes svou obživou na vývozu příze do zemí clearingových.

Je to tragická shoda okolností, že v době, kdy by naše přádelny mohly mít v důsledku vyřazení italské soutěže veliké dodávky do Podunají a na Balkán, brání neschopnost tamních států platiti normálním způsobem rozvinutí velkých obchodů. Získání podunajských odbytišť příze je věcí dalekosáhlého významu pro budoucnost; jedním z hlavních a nejdůležitějších oborů zboží, které se budou v rostoucí míře vyvážeti do nově industrializovaných států podunajských a balkánských, bude právě příze. Předně proto, že všechny země, které si zakládají tovární průmysl textilní, nejdříve si budují tkalcovny a teprve (a někdy značně) později mechanický průmysl přádelnický, který vyžaduje velmi obsáhlých a nákladných investic kapitálových. Avšak i když má nově industrializovaná země po čase vlastní přádelny, musí stále její průmysl tkalcovský i stávkářský, je-li už vskutku rozvinut, opatrovati si z ciziny jemnější, speciálnější a zušlechtěnější, aneb za často též lacinější druhy přízí, jichž nemůže tak dobře nebo levně doma získati. Vždyť i staré státy průmyslové potřebují stále zásobovati svou výrobu velkými dodávkami nejrůznějších cizozemských polotovarů a pomocných látek, což je též příčinou, proč největší vzájemný obchod mezi sebou mají právě země vysoce industrializované. My sami poskytujeme pro to nejlepší doklady: máme tak velký a vyspělý, desetitisíce dělníků zaměstnávající průmysl přádelnický, ze značné míry přímo na vývoz odkázaný, který na příklad v konjunkturním roce 1927, kdy byl všechn průmysl textilní výborně zaměstnán, vyvezl bavlněné a vlněné příze za téměř 1400 milionů Kč; a přece v témže roce bylo zase naopak pro potřeby našeho zpracovávajícího průmyslu třeba dovézt různých druhů právě jmenovaných přízí asi za 650 milionů Kč.

St. Režný.